

© Eva Hauserová, 2006
Cover illustration © Eva Hauserová
© TRITON 2006

80-7254-690-2

Nakladatelství Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.triton-books.cz

Jeden den Zoji Andrejevny

„Franto, pojď honem! Dovezli nám tu tkáň, jdem na to!“

Lozja tisknul k široké hrudi termosku s drahocným vzorkem.

Na sobě měl montérky a flanelovou košili; jeho hromotlucný zjev i neoholená usměvavá tvář vůbec nepřipomínaly obrýlené asteniky z kapitalistických vědeckých ústavů. Však také pracoval v Ústavu pro výzkum komunistické budoucnosti T. D. Lysenka. A však se také psal květen 1950.

Franta si vyhrnul rukávy modré svazácké košile a plivnul si do dlaní. „Tak, a dem na tu vědu! My těm buržoustům, pavědcům, prognostikům ukážeme, zač je toho loket!“

Světlá, moderní laboratoř byla téměř celá zabraná mohutným, lesklým, úplně novým strojem, na jehož trubky, táhla, tiskárny, zářiče i ochranné štíty padlo nejméně pět tun té nejkvalitnější oceli. Lozja zapojil přívod elektriny do stroje.

„Jen aby nám nevypnuli proud,“ zabručel.

„Nevypnou!“ odbyl ho Franta s naprostou jistotou. „Věřím těm našim klukům energetickým! Jak by splnili pětiletku, kdyby nestačili na ty své úkoly?“

Soustřeďoval se na nejsložitější úkon z celé přípravy pokusu: vpravit mozkovou tkáň sterilně do nerezové nálevky, odkud ji stroj automaticky nasaje do jarovizátoru. Jarovizátor, srdce celého zařízení, sloužil k tomu, aby přiměl mozkovou tkáň pomocí výbojů záření myslet s předstihem. Tkáň pak měla produkovat vize budoucnosti, které se měly s nepatrným zpožděním objevit ve výstupu tiskárny.

Všechny úkony se zdařily, tkáň, dráždění výboji, začala produkovat první impulsy.

„V paměti je celé učení, všechny noviny a plány a usnesení,“ zašeptal Franta, když svorně s Lojzou sledovali ručičky tančící na cifernících stroje, „ale napadlo mě... bude za čtyřicet let ještě...“ Nepatrně pokynul hlavou k portrétu J. V. Stalina, který moudře a otcovsky shlížel ze stěny na oba vědce.

Lojza se takové myšlenky zděsil. „Ale to se rozumí... jak můžeš pochybovat... ovšem... je pravda, bylo by mu přes sto let...“

Franta polkl rozrušením. „No právě. Podívej, nechce tisknout... něco mu chybí...“

Zbystřili pozornost. Pod okny se ozval silný, dutý náraz a pak směs výkřiků. Lojza se vrhl k otevřenému oknu. Na chodníku v hloubce pod nimi ležela šedá hromádka šatů, rozpražené ruce, bílý chomáč vlasů v tmavé lesklé kaluži. Okolo se sbíhal dav.

Franta ho zadržel: „My tam nepůjdeme. Musíme hlídat pokus. Stejně vím, oč šlo. Vrátnej Dobeš, ten důchodce. Dostal obsílku, že se má vystěhovat z bytu do pohraničí... koukej je, keřasy, tučný živnostnický červy, nechce se jim dosídlovat, příživníkům!“

„Proto vylez až sem,“ pokýval zamyšleně hlavou Lojza. „Z šestého patra to měl jistý.“

Vrátili se ke stroji. „Musíme tam něco dodat,“ zašeptal Franta. „Co kdybychom...“ ztišil ještě hlas, „Beriju?“

Lojza začal fukat do klávesnice připojené ke stroji. „Praha se přejmenuje na... Berijov,“ řekl tak tiše, že Franta pochopil smysl jeho slov jen z pohybu jeho rtů.

Stroj byl teď spokojen. Z tiskárny se začala odvíjet role papíru s textem. Přesně to, co výzkumníci žádali. Pracovní den ženy – matky, ženy – uvědomělé dělnice.

Počítač psal:

„Že všichni milujem naši krásnou rodnou zem, kde se volně dýchá lidem všem...“

Lahodné a radostné melodie, linoucí se z tlapačů u stropu, mě probudily do nového dne. Říká se, že úderníci nepotřebují mnoho spánku, sám legendární Stachanov, když pracoval na svých rekordech, vydržel dlouhou dobu vůbec beze spánku, ale já už jsem takový ospalec. Někdy se stydím.

„Soudružky a soudruzi, vítáme vás do nového dne, patnáctého května 1990, sluníčko nám radostně ozařuje celé naše české mocnářství, venkovní teplota šestnáct stupňů Celsejeva, modrá obloha slibuje horký den. Nástup k raní hygieně!“

„Zítřka se bude tančit všude, až naše vítězné vlajky rudé na stožáry světa vyletí...“

Někdy po ránu takové opojení. Když otevřeným oknem vniká do ložnice rachocení kompresorů a vrtaček noční směny, z tlapačů se linou staříčké písně s texty mého oblíbeného Pavla Kohouta a podaří se mi je zahlédnout všechny ještě neprobuzené: Jakova Josipoviče (to je můj muž), Antonína (to je nejstarší chlapec, má hlavu na učení, jsem hrdá na to, že je snad nejchytřejší z celého kol domu) a ty malé neposedy, Vasila, Pětiletku a Kombajna. Vždycky jsem chtěla hodně dětí a s pomocí našeho socialistického zdravotnictví se mi mé sny splnily. Vlastně komunistického – stále si nemohu zvyknout, že právě před šesti dny, 9. května 1990, byl u nás vyhlášen komunismus. Československé komunistické federalizované mocnářství... to zní hrdě. Malý Kombajn už ani nebude pamatovat nic jiného.

Vida je, už se probouzejí. Na útržky papírového pytlíku jim rozdělují hromádky léků: pro Pětiletku prášky proti

cukrovce a pro Vasila sedativum. Jen pro Kombajna nemám ten správný lék, prý ho vyrábějí imperialisté, ale nedodali ho. Proto je chudák posetý ošklivou vyrážkou, rudými čočkami, které si pořád rozškrabává. Však my těm ziskuchtivým padouchům ukážeme! Pro Vasila máme vyloženo – vodíme ho do zvláštní školky. Chlapec má totiž Downův syndrom neboli mongolismus, a tak mu náš stát poskytuje speciální péči. Vychovatelky mě ujišťují, že i z těchto dětí vyrostou platní členové naší společnosti, ba dokonce při správném odborném výcviku se stanou ještě vytrvalejšími pracovníky a šťastnějšími občany než normální děti. Cítím, že je to pravda.

„Který prvý z pionýrů poletíme do vesmíru...“

Dneska hrají samé staré písničky. To je dobře, ty nové už nejsou zdaleka tak povzbuzující, radostné.

„Vstávat, děti, vstávat...“

Jakov Josipovič ať si poleží, byl na noční směně a v poslední době má mnoho starostí se zvyšováním výroby.

Cestou do umývárny musím Pětiletku podpírat, je jí zřejmě na omdlení, ve školce ji budu muset hned odevzdat na lazaretní oddělení. Vasil vydává veselé skřeky, to on vždycky, než zaberou prášky, jen si, hochu, zavýskni, pěkně od plic se zaraduj! Potkáváme se s rodinami ze sousedních ložnic, hned vedle mají malého Bertolda, je to také mongolek, ale mnohem hůř postižený než Vasil. Neřekne si ani na hrneček!

Voda v plechových korytech dnes nějak štípe a páchne, ale to nevadí, aspoň se otužíme. Vždycky si připomenu světlý příklad mého táty, který zahynul hrdinskou smrtí, když vlastním tělem ucpal prasklý tank s kyselinou. Jeho poslední slova byla: „Občas se ještě najde zmetek, ale nadšení to spraví! Jen dál za naši věc!“ Ano, a já také věřím, že zmůžeme všechno, jen když budeme chtít. Táta dostal po-

smrtně zlatý odznak za vynikající pracovní výkon. A já nepřestávám cítit vděčnost za to, že žiji šťastně, v blahobytu, v komunismu!

Děti si váží kolem krku pionýrské šátky.

„Rudé šátky na slunci hoří jako rozkvetlý vlčí mák...“ zpívají si.

„Huhé háky hahuhu hohí...“ snaží se pilný Vasilek.

Oblékám se do montérek a na hlavu uvazuji šátek. Z oblékárny míříme rovnou do jídelny koldomu. Teprve šest dní se tady jí bez lístků, poukázek, peněz i bez určování dávek! Stále ještě cítím radostné opojení, když si to uvědomím.

„Pospěš si,“ štouchá do mě Antonín, „nebo nám to všechno sežerou... včera se na ty z dvanáctého patra už nedostalo, fakt!“

„Nesmysl, pracující přece nemohou zůstat o hladu,“ usměřňuji ho a raději mu vlepuji výchovný políček.

Konečně mé milé pracoviště!

V koldomu je někdy až příliš rušno, hlavně když děti zlobí a Jakov má špatnou náladu; zato tady, v dílně, je můj pravý domov! Mezi hučícími stroji, v prachu vířícím v kuzelech denního světla deroucího se velikými okny, v ohlušujícím rachotu vozíků přivázejících sklářský kmen... ano, vyrábím sklo. Rozžhavuji skleněnou trubici, spirálovitě ji zahýbám a natavuji na baňku, kterou vyfoukli vedle u pece. Jsem údernice. Ruce mi jen kmitají, baňky s natavenými spirálami se řadí na mém pracovním stole jako vojáci.

Avšak než se pustím do díla, přivítám se s ostatními ženami; mají takový uvolněný svit v očích, jsou doma, toto je místo, kde se cítí nejlépe! Mistrová připíchne na nástěнку ohromný a odevšad dobře viditelný nápis dne. Tentokrát je to heslo, které sice dobře známe, ale které neuškodí stále znovu opakovat: „Komunismus – naděje a mládí svě-

ta!“ Dnešní den je tak trochu sváteční, neboť mistrová zase přivedla několik emigrantů z imperialistických zemí. Jsou to lidé, do jejichž srdcí pronikl hlas našich vysílaček, a proto přešli na správnou stranu barikády. Mistrová je přidělil těm nejzasloužilejším pracovnícům, které je budou zaučovat. Emigranti vždycky vypadají bezradně, zaskočeně a uzavřeně, jako zvířátka zahnaná do kouta. Inu, tomu je asi naučil jejich nelítostný, kořistnický společenský řád. Mezi námi by měli rozkvétat, zesílit a stát se otevřenými a přátelskými. Bohužel však emigranti i po delší době zůstávají zarytě mlčenliví. To se mi nelíbí. Několikrát jsem navrhovala, aby s nimi byla uspořádána veřejná beseda, ale politruk to pokaždé zamítl. Nechápu proč.

Ale teď už nemaříme čas a pouštíme se do práce, zatímco nad hlavami ve skřipění vozíků a dopravních pásů se rozléhá řízná hudba a povzbuzující slova mocnářských vychovatelů.

„Práce je nejvyšší blaho každého člověka...“

„Dým z továren a houfy dětí nad pískem, tisícem věcí život rozkvétá a rozvíjí se v nás...“

Někdy si zpívám s rozhlasem, ale jindy se mi myšlenky rozběhnou doširoka, říkám si, kam asi ty divné baňky se závitů odvezou... k čemu může taková divná věc sloužit? Když jsem se ptala mistrové, řekla mi, že je to sklo pro nějakou laboratoř. To je dílna, ve které pracují vědci. Antonín, ten všetečka, říká, že v celé naší zemi matiče žádná laboratoř není a že to sklo vyrábíme pro imperialisty! Ale to se mi nechce věřit. Antonín je ještě dítě, nechápe, že bohatství vytvořené rukama našeho lidu mu musí přece také sloužit.

Přestávka na oběd. S ostatními ženami usedáme na podstavce transportních linek a z kovových kotlíků vyjídáme, co nám přivezly naše družky z kuchyně: hustou a sytou

směš těstovin a masa. Rozhlas nás upozorňuje, že před sto nebo dvěma sty lety neměl náš pracující každý den maso! Vesele žertujeme o zážitcích z poslední brigády. Pravidelně každou neděli jdeme pomáhat našim zemědělcům, tentokrát jsme vykopávali motykami brambory, byl to nádherný tělocvik na čerstvém vzduchu, skutečně osvěžující změna! A k tomu ten hřejivý pocit, že jsme přispěli k produkci potravin, že neujídáme zbytečně společný krajíc! Jiné neděle nejsou takové vyvedené, třeba když mrzne a prší a my v blátě stahujeme uschlé stromy, nebo když celý den musíme mít plynovou masku, protože postříkujeme nebezpečnými jedy.

Když odhouká konec směny, ošplíchnu se v plechovém korytě na dvoře a už kvačím na schůzi, do folklórního kroužku či na Mocnářské vzdělávání. Dnes spěchám na školení o bezpečnosti práce, které je zvláště zábavné. Někdy nám tam promítnou i opravdový film, například minule to byly záběry dělníka, jemuž převod parního stroje utrl ruku! Jenom se stavím v bufetu pro svačinu. Ta je od nástupu komunismu unifikovaná, houska a trojúhelníček sýra. Je to velké urychlení a zlepšení – žádné čekání, vybírání, hledání drobných.

Školení se koná již tradičně, po čtyřicet let, v provizorní učebně vzdálené asi verstu od výrobní haly. Můj zrak může cestou hrdě spočinout na naší industrializované zemi: haldy vydolované hlušiny jsou prostřídány betonovým korytem vodního kanálu: vždy znovu jsem unesena levností a ekologičností vodní dopravy. Zástupy burlaků za sborového „ej uchněm!“ vlečou lodice s uhlím. Kousek dál mě potěší ryčící buldozery, které urovnávají plošinu pro nový krásný Památník hrdinů práce. Kolem se zvedají mračna prachu, jak po silnici pochoduje útvar milicionářů. Při pohledu na jejich modré uniformy a statečné, spo-

lehlivé, prosté tváře mě vždy zalije pocit bezpečí a důvěry. Krásná krajina. Moje rodná zem je dokonale přetvořena prací lidských rukou!

Ze školení jsem si opět odnesla bohaté zážitky, tentokrát ze záběrů zachycujících vyprošťování utopenců.

Domů se vracím za tmy. S dětmi jen rychle zhltnu večeři v jídelně koldomu, a rychle na kutě! Děti jsou po čínorodém dni unavené, usínají vestoje. Starosti mi dělá jen Antonín, který má jedno oko hrůzně nateklé a zmodralé. „Kluci mě zase zbili,“ špitne nesměle, neboť dobře ví, že takové poráženecké řeči nemám ráda.

„Mluvil jsem s klukem těch emigrantů,“ vysvětluje. „Říkal, že jim v televizním přenosu ukazovali domky se zahradami a les. Nemohl pochopit, proč lžou. A já to taky nechápu. Proč se mu to tady nelíbí?“

„To že říkal?“ nemohu věřit svým uším, takže docela zapomenu na výchovný pohlavek. „Jak se tady může někomu nelíbit?“ Lépe na to nemyslet, stejně je to jenom nějaký dětský blábol.

„Ale co to tvoje oko?“

„To kluci z naší brigády... štvalo je, že se s ním bavím... a pak po něm ještě stříleli z praku šutrama...“

„Ani se jim nedivím! Ti emigranti jsou skutečně divní lidé. Snad by je sem ani neměli pouštět.“

Oči se mi také už klíží ospalostí. Zaháním děti do postele a uléhám vedle nich. Zase jeden čínorodý pracovní den za námi...

Ale později v noci mě vzbudí funění, páchnoucí dech. Směs lihu, benzínu a podřadného tabáku, jaký dostávají lidé bez zásluh, kteří se nezařadili mezi nás úderníky. Jakov.

„Zase jsi požil opojné prostředky!“ vyčítám mu se slzami v očích. „Styd' se! Teď, když máme komunismus!“

Zkroutlí mi ruce a i potmě cítím, jak vyzařuje krutou nenávisť.

„Ty jedna náno voblbená! Dřeš na ně jak barevná a nevidíš, jak voni si válej šunky a jsou pořád někde za kopečkama, protože tady se nedá vůbec dejchat! A eště máš kecy, eště mě poučuješ! Ty... ty...“

Tiskne mě, jako by mě chtěl udusit. Je nepřítčný. A přece: i pro takové, jako je on, jsme vybudovali naši lepší budoucnost; jenže oni si jí neváží!

„Jakove! Copak není náš život krásný! Já bych chtěla... chtěla bych ještě jedno dítě!“

Skřípavě se zasmál a pak zaúpěl, jako by potlačoval pláč. Je už úplně hysterický, měl by se přihlásit k převýchově.

„Rodíš jim přiblblý parchanty, takový zmetky, jednoho za druhým, aby bylo do čeho střílet...“

Prudce se ode mě odvrátí a zakutá se pod svoji deku. Neřekne už nic, čemu bych rozuměla. Vydává jen jakési skřeky a chrochtání. Rychle usíná.

Přemyslím, neměl-li by svědomitěji plnit manželské povinnosti, takové otázky se někdy probírají i na úsekových schůzích... soudruzi by mu mohli domluvit, náš stát přece potřebuje zdatné pracovníky... Ale co, lepší bude umělá inseminace, aspoň dítě zdědí vlastnosti nějakého vynikajícího pracovníka, čestného dárce... s tou myšlenkou konečně usínám.

Franta s Lojzou ještě dlouhou chvíli zírali do ústí tiskárny.

„To je asi všechno,“ vydechl Lojza. „Tak nevím, je to takový... takový divný.“

„Kdyby jen divný,“ zamračil se Franta. „Kdo jsou to ti mocnáři? Kde je náš zářný vzor, Sovětský svaz? Kde je

princip vedoucí úlohy strany? Jako by za tím vším byly zlovolné, plřživé rejdy imperialistů nebo jejich hnusných přísluhovačů...“ změřil si významně pohledem Lojzu.

„Kteří podrývají a rozleptávají naše řady zevnitř,“ procedil Lojza skrz zuby a prohlížel si stejně nevlídně a podezíravě Frantu.

Jejich pěsti se samovolně zařaly.

„Někdo z nás je tedy diverzant,“ zasyčel Franta.

Vtom ztichl bzukot transformátorů a také indikátory velkolepého stroje pohasly.

„Vždyť se zničí tkáň...“, vyhrkl Lojza.

„Ta se stejně dá použít jen jednou...“ Franta se rozzářil a uvolnil se. „Kamaráde! Něco mě napadlo! Podezíráme se neprávem! Musíme se tázat: čím byla ta mozková tkáň? – Víme pouze to, že jsme požadovali mozkovou tkáň zcela čerstvou. A odkud se dá získat takový mozek? – No přece z poprav! Jak prostě je to! Šlo zkrátka o mozek nějakého zrádce, diverzanta!“

„Ano,“ zamumlal Lojza, „to by mohlo být... ale poslyš, to potom... to potom náš stroj může pracovat, jen když do něj dodáme mozek uvědomělého občana! Ale kde ho získat?“

Pochopil, teprve když ho Frantův ocelový stisk paží vynesl přes rám okna a když začal padat na tmavý, žulou vydlážděný chodník před ústavem.

Nelidská

Už od rána zase ty divné pocity. Odjakživa jsem byla neurotická a hysterická a kdovíco ještě, ale na mateřské se neurozy mají přece zlepšovat. Jenže tohle, tohle není jen neuroza. Není to ani domněnka. Je to jistota. Je to všechno tak bezvýhodné a zoufalé, a přitom nemám žádné důkazy.

Zase celé odpoledne sedět na lavičce v parku. Už to nevydržím, tu tyranii těch malých tvorečků, kteří mě potřebují jen pro sebe a přitom mě vůbec nevytíží. Ostatním znám jako by to vůbec nevadilo. Je to tady jak v mraveništi. Každá chůva s tou svou larvou nebo kuklou v náručí, neber mu tu lopatičku, povídám, promiňte, prosím vás, tak mám tě plácnout, tak co jsem ti řekla, tak bude to?

Tak neber mu tu lopatičku! A takhle pořád dokola. Pořád. A ty řeči. Paní, co budete dnes vařit, a ten můj se ještě počůrává, ale jděte, u kluka je to docela normální, a stejně nevím, co teda budu vařit, pojď sem, nepočůral ses zase? Ono vám mu to vůbec nevadí, když se počůrá, že bych dělala brambory? Snad mám doma ještě nějaké brambory, jestli mi všechny neshnilo...

Nevydržím to, nemůžu to už poslouchat, asi se z toho zadusím. Ta tupá, přesycená spokojenost. Rozskočí se mi hlava. Můj mozek je vysušená rostlina, rozevírající se květní kalich zoufale se stáčeující za kapkami podnětů, jakýchkoli trochu inteligentních podnětů. Takhle se asi cítí slímák, který se plazí po suché písčité cestičce a už nemůže dál. Co bys vlastně chtěla, říká mi manžel, nosí mi domů hromady odborných časopisů, má pravdu, mohu si po večerech studovat, tak co bych chtěla...

Jenže mně se do ničeho nechce. Úplná paralýza. A hluboko v sobě mám jakoby kovový pocit. Docela kovový. Jako že úplně v nitru je mi to všechno jedno... a navíc cítím takovou tvrdost... takovou zvláštní odhodlanost... ale k čemu? Je to jako výzva, která bude pokračovat. Jako by se ve mně pořád ozýval takový dlouhý, čistý a pronikavý tón. Vůbec nemohu na nic soustředěně myslet.

Můj manžel. Chová se ke mně tak rozumně a kamarádsky. Ty ostatní ženy pořád svým mužům něco vyčítají a současně jako by jimi byly nepřítelně nadšené, vytrvale o nich mluví a opřádají je svými zvyky a svými stížnostmi, jako by je vpřádaly do stěn bytu, připoutávaly k nábytku... Zase přišel domů ve tři ráno... já kdybych mu zahнула, to by tedy nesnesl, to by nesnesl... ten můj, paní... copak ten váš, paní, ale ten můj... Člověk úplně cítí, jak na něj elektricky vzpomínají celým tělem, v jakémsi líném, ulpívavém, stálém spojení, člověk by řekl... vlastně, jaký člověk! Však já už si nějaké důkazy najdu. Hm, jenže jestli mě... jestli mě vytvořili, proč jsem tak nedokonalá? Proč jsem pořád tak nervózní, neklidná a nešťastná? Haha, asi jsem pěkný zmetek. Asi ve mně něco přeskakuje.

Tak, děti, jde se domů. Prosim tě, Honzíku, nevztekej se, nemám na to vůbec náladu. Zase už se válí po zemi. Jsem úplně vyčerpaná. Tak pojed' už!

Hm, žádný přímý důkaz, a přece je to úplně jasné. Třeba mé dětství. Rodiče pracovali v nějakých laboratořích, byly tam dlouhé chodby páchnoucí rozpouštědly, doma byly také dlouhé chodby, jenomže byly tmavé a načichlé starým šatstvem a leštěnkou na linoleum, a právě tihle takzvaní rodiče mě museli zkonstruovat. To se ví, že nějaké vzpomínky mi do hlavy vložili, ale moc toho není, tmavé činžáky, dunící tramvaje, a stonání po nemocnicích. A sem tam byli průhledně nedůslední. Třeba album s mými

miminkovskými fotografiemi se prý ztratilo při stěhování. To je přece jasné!

Kdy mě asi zkonstruovali? Když jsem šla do školy. Z té doby mám první fotografie. A manžel, ten s nimi musel být domluvený. To se ví, pracuje ve stejné výzkumné skupině. Často se jakoby žertem o mně dohadovali. Rodiče říkali, že jsem se jim nepovedla, jak si s mou výchovou nevěděli rady. Žertovali o podílu práce na mém polidštění... no tohle! Aspoň to nemuseli říkat přede mnou.

To je také povedený pokus, že mám děti. Že by potřebovali kříženec s člověkem? Tahle růžová uslintaná holčička že je kříženec? Je to všechno tak tuctové, manšestrový kočárek, dvě děti... ale ta tuctovost, to bude právě záměr. Ničím nevybočuji. Ten slovanský kulatý spokojený obličej a baculaté nohy se skvěle hodí na procházky s kočárkem. Ale přece ve mně musí něco být... mám normální rentgen, normální krevní obraz... leda na břiše mám jizvu, prý po slepém střevě, ale tomu nevěřím. Co takhle vzít skalpel a... a co, třeba by mě to tam nebolelo. A věděla bych, co mám v sobě za vnitřnosti! Všechno bych jim překazila.

Tak. Sundat botičky, svlékej se sám, Honzíku, počkej, Aničko, hned dostaneš Sunar.

No prosím, a tady se mám cítit doma, manžel tady všude rozvěsil počítačové portréty a obrázky žen poskládané ze samých matematických znamének a uprostřed velikánský černočerný plakát se stříbrně svítícím robotem, co hraje na klavír, připomíná mi stříbrného kostlivec s nateklými klouby, vlastně je to mnohem děsivější než kostlivec, z toho by tedy zešlel i člověk.

Hnusím si sama sebe, abyste věděli. Vůbec se nemám ráda, copak jste měli právo mě stvořit a takhle mě trýznit? Kdybych to všechno skončila, manžel by si určitě oddechl, pro něj to přece musí být obrovský tlak, kde jenom najít

nějaké důkazy, řekla bych, že tady musí někde mít protokoly, zápisky... jenže, to se ví, nebude to mít hned navrchu... třeba nějaké šifry.... tak, vysypat všechny zásuvky stolu, prádelník, knihovnu, má to určitě v nějaké knize... Honzíku, prosím tě, nech mě na pokoji... no dobře, tak si ty knihy prohlížej, třeba to všechno roztrhej, mně už je to jedno... kde by to jen mohlo být... za nábytkem... koberce... hlína v květináčích... to je hrůza, vid', Honzíku, takový nepořádek, ty můj kříženečku, ale nám je už všechno jedno, my tady obrátíme vzhůru nohama všechno...

Inženýr Schneider, kandidát věd, spěchal jako obvykle domů. Chtěl si ještě chvíli pohrát s dětmi, než půjdou spát. Považoval to za nejpříjemnější chvíli celého dne. Zpíval jim, ukazoval jim obrázky a pečlivě zkoumal jejich duševní vývoj. Pak si pomalu pochutnával na večeři a přitom vykládal ženě o všem, co se přihodilo v práci. Jenže poslední dobou se žena zdála být nějaká podrážděná. Doufal, že je to jen nevýznamný přechodný stav.

Když odemkl, přirtil se k němu Honzík a úpěnlivě se mu pověsil na krk. V bytě byl nepředstavitelný zmatek, všude hromady roztahaných, smíchaných a poničených věcí, zatímco zotvírané skříně a zásuvky zely prázdnotou. Anička rozpatlávala lepidlo do roztahaných odborných časopisů.

Žena ležela hned v předsíni mezi rozházenými přibory a vysypanými sáčky koření, v rukou křečovitě svírala nůžky a přestřížený drát stolní lampy...

„Maminka,“ pištěl snaživě Honzík, „si se mnou moc krásně hrála, všechno házela na podlahu a zkoušela, co s ní udělá ten drát...“

„Cože, drát...?“ Rychle vypnul elektrický proud.

„Tati, vzbud' maminku, vzbud' maminku!“

Poklekl k ležícímu tělu a energicky odtrhl vlasovou pokrývku na temeni. Odlopl plastickou destičku nahrazující lebeční kost.

„Všechno je zničené,“ zasípl. „To se dalo čekat. Copak mohly tyhle jemňoučké procesory a suprabubliny vydržet takový náraz?“

Dlouho se nemohl vzpamatovat. Seděl na zemi, dolní čelist pokleslou, a jednotvárně, třaslavě mumlal: „To je hrůza... jak se to jen mohlo stát... tolik jsem se o ni staral... to snad není vůbec možné... neudělal jsem přece žádnou chybu... a celý výzkum je pryč... s tímhle úkolem je absolutní konec... co si jen počnu...“

„A tatí,“ ozvalo se. „Půjde maminka opravit? Nebo budeme muset šetřit na novou?“

Inženýr Schneider si s hrůzou uvědomil tu největší ránu ze všech.

Jsou tu děti.

Už kvůli nim si bude muset najít obyčejnou ženu bez pořádného mozku.

PS: Nostalgické ohlédnutí aneb návod ke čtení pro kapitalistické čtenáře

Své vlastní texty jsem neviděla dlouhou řadu let a přiznávám, že jsem zapomněla, co skrývají. Při pročítání všech těch groteskních, surreálných, deformovaných a úplně šílených obrazů mě napadlo: „Duševní hygiena.“ A taky: „Vonnegutovský kanárek v dole.“ Na sklonku reálného socialismu ze sebe člověk potřeboval tohle všechno dostat, vyzvracet, v procesu jakéhosi zvláštního sebepotvrzování se ujistit, že okolní svět skutečně stojí na tak přízračných, absurdních základech.

Ulevovalo to na duši.

Myslím, že málokdo postihl tak jako my „scifisté“ v 80. letech zvláštní atmosféru komunistického režimu postupně se rozkládajícího zevnitř, a také jeho velmi osobitý vliv na duše lidí, kteří v něm chtěli trávit život: zpětně máme tendenci tuto dobu hodnotit černobíle, jako diktaturu, jejíž totální marasmus si naplno uvědomovali všichni, ale proti které pozvedali hlasy jen odvážní disidenti, nebo zase po klausovsku jako dobu, kdy si morální kredit udržel každý slušný, pilně pracující občan. V reálu to ale bylo jinak: systém jsme si totiž internalizovali, naše vlastní nitro se biopunkově proměňovalo. Plíživě se přizpůsobovalo, mutovalo, degenerovalo - ale při pohledu zevnitř to tak zřejmé nebylo. Svoji nezdravou, odcizenou, deformativní

vanou mentalitu jsme vnímali jako normu. Díky tomu jsme ve své kleci dokázali žít a dýchat a nemuseli jsme si její rezavící dráty v každé vteřině bolestně uvědomovat znovu a znovu.

V době, kdy jsem tyto texty psala, jsem se – to přiznávám – vztekala nad zanedbaností těch sci-fi fanoušků, kteří dávali přednost jiným žánrům sci-fi a fantasy, blížícím se spíš pohádkám, kde dobro vítězí nad zlem, a přesvědčovali mě, že mám psát taky tak. Dnes to vidím opačně a oceňuji, že se ve fandomu vůbec našli lidé, v nichž mé spíše nepřijemné, surreálně stíňující výtvořiny vzbuzovaly (a dokonce dodnes vzbuzují) zájem a sympatie. Z celého srdce děkuji hlavně Zdeňkovi Rampasovi, že toto období – včetně mých textů – usiluje nějakým způsobem zachytit, zmapovat a snad i udržet v povědomí čtenářů.

E. H.